

ŠKOLITELSKÝ POSUDEK

Klára Veselá: *Strukturální analýza tricksterských mýtů severoamerických indiánů.*
(případ *prérijních kultur*).

Diplomová práce, Ústav etnologie FF UK, Praha 2011, ss. 77.

Je možná poněkud paradoxní, že francouzský etnologický strukturalismus, inspirovaný fonologickými idejemi Pražského lingvistického kroužku, doznal v české (a slovenské) etnologii velice malého ohlasu a reakcí, třeba i kritických. Několik spíše ojedinělých studií v šedesátých letech, několik ojedinělých textů z Lévi-Strausse, o něco později „Myšlení přírodních národů“, v letech sedmdesátých a osmdesátých jen náhodně v recenzní podobě. Od devadesátých let občasné studie, pravda jedna konference věnovaná výlučně Lévi-Straussovi a nakonec, možná to je nejdůležitější, překlady děl francouzského etnologa, včetně monumentálních „*Mythologiques*“ z let 1964 až 1971. O to *pozitivněji* lze chápat „diplomový pokus“, podotknu hned : pokus přesvědčivý, nápaditý, Kláry Veselé, jež se na vytčeném areálním a mytologickém horizontu pokusila jít *vlastní cestou* – jistě podmíněnou právě zmíněnými „*Mythologiques*“, speciálně jejich prvním svazkem, -- strukturalismem Clauda Lévi-Strausse; je vhodné, abych v této souvislosti podtrhl, strukturalismem, nikdy svým tvůrcem koherentně nevyloženým, strukturalismem, jehož metodologické profily mohou kolísat mezi fonologií, bourbakiho matematickými přístupy, obecnou teorií algebraických grup či topologickými eskapádami.

Naznačil jsem vlastní cestu autorčinu; nyní ji uvedu konkrétně: Spočívá ve dvou konstatováních. První tvrdí, že práce se soustřeďuje na metodu samotnou a na izolaci jednotlivých mytémů v tricksterských mýtech a naznačení vztahů mezi nimi (strana 20). To je jistě legitimní postup a je třeba dodat, že v předmětných kapitolách, tj. 2 až 6 (mýty o slepém muži, směry, touha, přání, číslo čtyři a jeho sémantický význam v roli mytému a dualita) se autorka zhostila svých aplikací způsobem vynikajícím a nic na tom nemění možný stupeň „konvenčnosti“, možný stupeň subjektivity. K dualitě připomenu, že je to pojem pro Lévi-Strausse rekurující; vzpomeňme někdejší úvahy o dualistických společenstvích nebo euro-indiánský kontakt a předchůdnost binarismu v „*Histoire de Lynx*“ (originál strana 292). Potud vše v pořádku. V čem však není autorka v této souvislosti přesná, to je připisování Lévi-Straussovi cosi jako hledání původu; Lévi-Straussovi, jak se mi zdá a pokud rozumím textu, českému a francouzskému, jde o tři věci: ... cílem budiž dokázat, že M1 (referenční mýtus) je součástí grupy mýtů vysvětlujících *vaření potravy* ... ; že kuchyni nativní myšlení chápe jako jakési zprostředkování; a konečně že zmíněný aspekt zůstává v bororském mýtu skryt ... Lévi-Strauss tedy nedefinuje grupu mýtů jako cosi obecného a předchůdně daného, spíše je to definice či vytčení „za-pochodu“, operativně či operativní. Spěchám však připojit, že diplomantka nezkreslila, to platí pro celý její výklad či přiblížení Lévi-Straussovy metodologie v kapitole 1, příslušné pojmosloví (podobně postupuje, když mluví o transformaci); jen by si jakožto „pučící strukturalistka“ měla dávat větší pozor na souvislosti; tudíž: nemluví se o původu, nemluví se o tepelné úpravě potravy, nýbrž o „vaření potravy“ (v kuchyni se nijak nevyznám), což je snad pouze jedna z možností tepelné úpravy potravy. Potud několik námětů k předložené metodologii. Soustředil jsem se spíše na ni, jak je zjevně, nežli na příslušné aplikace, jež, jak jsem již napsal, mají znamenitou úroveň a v leckterém ohledu je lze pokládat za objevné. Připomenu ještě zanedbatelné vnějškovosti jako křížení fonetický versus fonologický (či v americké perspektivě: fonémický) na straně 65; není mi rovněž jasné, proč autorka „čísluje“ závěr, nikoli úvod, jež pokládá možná za pouhý rámeček. Připomenu ještě+ drobné bibliografické nedůslednosti.

Na závěr bych rád podotkl, že možná nedopatření nikterak nesnižují vynikající úroveň

diplomové práce Kláry Veselé; jednoznačně doporučují práci k obhajobě, a to s návrhem na „výbornou“ (po menších úpravách by byla práce nepochybně hájitelná jakožto práce PhDr.).

Doc. PhDr. František Vrhel
Ústav etnologie FF UK

Praha, 28. 8. 2011.